

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Факультет іноземних мов
Кафедра німецької філології

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

**ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АНГЛІЙСЬКИХ
ТОПОНІМІВ**

Студентки 2 курсу групи МФА

Спеціальності 035.04 Філологія (Германські мови і
літератури) (переклад включно) (англійська, німецька)
Ряполової Катерини Анатоліївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

Використання чужих ідей,
результатів і текстів мають
посилання на відповідне джерело

Науковий керівник Ямчинська Т.І.,
канд. філ.наук, доцент
(прізвище та ініціали, посада, вчене звання, науковий ступінь)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії	_____	_____
	(підпис)	(ініціали, прізвище)
	_____	_____
	(підпис)	(ініціали, прізвище)
	_____	_____
	(підпис)	(ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	
ДОСЛІДЖЕННЯ ТОПОНІМНОГО ПРОСТОРУ.....	8
1.1. Лінгвокультурологія як самостійний напрямок лінгвістичних досліджень.....	8
1.2 Топоніми як носії культурно-історичної інформації. Становлення топоніміки як інтегральної мовознавчої науки та вектори її дослідження.....	16
1.3 Ключові характеристики принципів і методів топонімічних досліджень.....	24
1.4 Загальні підходи до визначення критеріїв класифікації топонімів.....	28
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	37
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОПОНІМІЧНОЇ НОМІНАЦІЇ АНГЛОМОВНИХ КРАЇН.....	39
2.1. Лінгвістичні особливості топонімікону Великої Британії як культурологічні маркери.....	39
2.2. Специфіка будови та історичні передумови формування топонімічної карти Сполучених Штатів Америки.....	45
2.2.1. Історичні передумови та лінгвістичні особливості географічних назв, запозичених з іспанської мови.....	46
2.2.2. Історичні передумови та лінгвістичні особливості географічних назв, запозичених з французької мови.....	48
2.2.3. Вплив Російської Імперії на формування географічних назв російського походження у північній частині Сполучених Штатів Америки.....	50
2.2.4. Вмотивованість та лінгвістичні особливості антропотопонімів.....	51
2.3. Топонімічні номінації англомовної Канади як маркери культури.....	52
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	57
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	60

РЕЗЮМЕ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ.....	74

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алефиренко Н. Ф. Лингвокультурология: ценностно-смысловое пространство языка: учеб. пособие. Флинта: Наука, Москва, 2010. 224 с.
2. Арутюнова, Н. Д. Истина и этика. Логический анализ языка. Истина и истинность в культуре и языке. М.: Наука, 1995. С. 7-23.
3. Басик С. Н. Общая топонимика : учебное пособие для студентов географических факультетов. Минск, 2006. 200 с.
4. Баньої В. Ф. Лінгвокраїнознавчий потенціал української мікротопонімії (на прикладі назв географічних об'єктів басейну річки Ужа). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=1084
5. Беленов Н. В. Принципы и методы топонимических исследований. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2019. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/printsiipy-i-metody-toponimicheskikh-issledovaniy> (дата обращения: 30.04.2020).
6. Беленькая В.Д. Очерки англоязычной топонимики. Москва, 1977. 227 с.
7. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах. Київ, 1997. 61 с.
8. Брутян Г.А. Язык и картина мира. *Философские науки*. 1973. № 1. С.108 – 111.
9. Бучко Д. Засади укладання ономастичного атласу України. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка*. Серія 8 : Мовознавство. 1998. № 1. С. 35–39.
10. Васильева Т. Ю. Ойконимия Белорусского Поозерья в лингвокультурологическом аспекте : [Текст] : автореф. дисс. канд. филол. наук: спец. 10.02.02. Витебский государственный ун-т имени П. М. Машерова. Минск, 2014. 20 с.
11. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. М.: Русские словари, 1996. 416 с.

12. Верещагин Е.М. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Русский язык, 1990. 246 с.
13. Вітгенштайн Л. Tractatus Logiko-Philosophicus. Філософські дослідження [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/vitgen.html>
14. Воркачев С. Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании. *Филологические науки*. 2001. №1. С.64 – 72.
15. Воробьев В.В. Лингвокультурология (теория и методы). М., 1997. 332 с.
16. Гаврилович О. Г. Зооморфный код культуры во фразеологии белорусского, русского и английского языков : сравнительно-сопоставительный анализ. *Філологічні трактати*. 2012. №1. С. 23–28.
17. Гачев Г.Д. Национальные образы мира: Общие вопросы. М.: Сов. писатель, 1988. 445 с.
18. Гудков Д. Б. Единицы кодов культуры : проблемы семантики. *Язык, сознание, коммуникация : сб. статей* [отв. ред. В. В. Красных, А. И. Изотов]. М.: МАКС Пресс, 2004. Вып. 26. 168 с.
19. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. Москва: Прогресс, 1985. 451 с.
20. Данилова А. Н., Сидорова Л. А. Топонимы как реалии языка и культуры. *Вопросы языкознания в когнитивном аспекте : сборник научных статей*. Чебоксары, 2015. С. 216–219.
21. Єрмоленко С. Я. Мінлива стійкість мовної картини світу. *Мовознавство*. 2009. № 3–4. С. 94–103.
22. Жайворонок В. В. Проблема концептуальної картини світу та мовного її відображення. *Культура народів Причорномор'я*, 2002. № 32. С. 51-53.
23. Жучкевич В. А. Общая топонимика .Минск : Высшая школа, 1980. 287 с.
24. Закиров А. А. Топонимия Джизакской области Узбекской ССР. М., 1991. 20 с.

25. Иванова С.В. Лингвокультурология и лингвокогнитология: спряжение парадигм: учеб. пособие. С.В. Иванова. Уфа: РИО БашГУ, 2004. 152 с.
26. Ильина А.Ю. Географические названия провинции Ньюфаундленд и Лабрадор (Канада). *Вестник РУДН. Серия «Лингвистика»*. 2010. № 4. С. 49—57.
27. Ильина А.Ю. Лексико-семантические особенности топонимов Новой Шотландии (Канада). *Вестник РУДН. Серия «Лингвистика»*. 2010. № 1. С. 37—43.
28. Ильина А.Ю. Топонимы канадской провинции Нью Брансуик. *Вестник РУДН. Серия «Теория языка. Семиотика. Семантика»*. 2010. № 4. С. 23—28.
29. Ильина А.Ю. Топонимия канадской провинции остров Принца Эдуарда как фрагмент топонимической картины мира канадцев. *Вестник РУДН. Серия «Русский и иностранные языки и методика их преподавания»*. 2011. № 2. С. 96—103.
30. Карасик В. И. О категориях лингвокультурологии. Языковая личность: проблемы коммуникативной деятельности. Волгоград, 2001. С. 3—16.
31. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М., 2004. 477 с.
32. Караулов Ю.Н. Общая и русская идеография. М.: Наука, 1976. 355 с.
33. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму). Львів: Літопис, 2002.
34. Комар О.С. Етнокультурна парадигматика національно-маркованих мовних одиниць: автореф. дис. канд. філолог. наук: 10.02.01. К.: КНУ ім. Т.Г. Шевченка, 2009.
35. Копорский С.А. Очерки по топонимии. I. Имена-ориентиры. Копорский С.А. *«Onomastica»*, т.Х, з. 1-2. Wroclaw – Warszawa – Krakow, 1965.
36. Корнилов О. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов. М.: Издво МГУ, 1999. 341 с.
37. Красных В. В. Этнопсихолингвистика и лингвокультурология. М. : Гносис, 2002. 284 с.

38. Купчинська З. О. Топонімічна картина світу: теоретичний аспект. *Ucrainica II. Současná ukrajinistika. Problemy jazyka, literatury a kultury. 2 část. Sborník článků. 3. Olmoucké sympozium ukrajinistů 24–26 srpna 2006.* Оломоуц, 2006. С. 563–570
39. Лебедева Л.Б. Лингвокультурные особенности картины мира Великобритании (коммуникативное поле “путешествие”): автореф. дис. канд. культурологии. 24.00.01. М., 2008. 23 с.
40. Леонович О. А. В мире английских имен. М.: АСТ: Астрель, 2002. 160 с. ISBN 5-17-012068-0, 5-271-03444-5.
41. Лисиченко Л.А. Лексико-семантичний вимір мовної картини світу. Х.: «Основа», 2009. 191 с.
42. Мартыненко Ирина Анатольевна Испаноязычные топонимы США как средство повышения мотивации на занятиях по английскому языку. Русистика. 2014. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispanoyazychnye-toponimy-ssha-kak-sredstvo-povysheniya-motivatsii-na-zanyatiyah-po-angliyskomu-yazyku> (дата обращения: 30.04.2020).
43. Мезенко А. М. State Names: The Stories of How Our States Were Named (Nederland, Colorado: Mountain Storm Press).
44. Мізін К. І. Усталені порівняння англійської, німецької, української та російської мов крізь призму часового коду культури: зіставно-лінгвокультурологічний аспект. Лінгвістика. 2013. № 2 (29). С. 13–20.
45. Никонов В. А. Введение в топонимику. М.: ЛКИ, 2011. 184 с.
46. Никонов В.А. Имя и общество. М.: Наука, 1974.
47. Никонов В. А. Неизвестные языки Поочья. Вопросы языкознания. 1960. № 5. С. 19-92.
48. Питина Светлана Анатольевна Особенности американских географических названий (на материале американских национальных парков). Вестник ЧелГУ. 2012. №6 (260). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-amerikanskih-geograficheskikh>

[nazvaniy-na-materiale-amerikanskih-natsionalnyh-parkov](#) (дата обращения: 24.04.2020).

49. Подольская Н. В. О развитии отечественной топонимической терминологии. Развитие методов топонимических исследований. М., 1970. С. 46-55
50. Попова З.Д. Когнитивная лингвистика. М.: АСТ: Лингвистика и межкультурная коммуникация. Золотая серия. 2007. 314 с.
51. Постовалова В. И. Картина мира в жизнедеятельности человека. Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. М.: Наука, 1988. С. 8-69.
52. Селіванова О. М. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля – К., 2006. 716 с.
53. Селищев А. М. Избранные труды. Москва: Просвещение, 1968. С. 489-604.
54. Серебренников Б. А., Уфимцева А. А.. Языковая номинация: Виды наименований. М.: Наука, 1977. С. 241.
55. Сидорова Л. А., Засецкова Е. Н. Специфика топонимической лексики Соединенных штатов Америки. *Вестник ЧГПУ им. И.Я. Яковлева*. 2017. №1 (93). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/spetsifika-toponimicheskoy-leksiki-soedinennyh-shtatov-ameriki> (дата обращения: 29.04.2020).
56. Суперанская А. В. Имя через века и страны. М. : Наука, 1967. 96 с.
57. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. М. : Наука, 1973. 367 с.
58. Суперанская А. В. Теория и методика ономастических исследований. М., 2007. 163 с.
59. Суперанская А. В. Что такое топонимика. М.: Наука, 1985. 76 с.
60. Сьянова, Е.И. Ономастический код в ментальном пространстве диалектоносителей (на материале говоров Воронежского Прихоперья): дис. ...канд. филол. наук : 10.02.01 СПб, 2007. 23 с.

61. Телия В.Н. Метафоризация и её роль в создании языковой картины мира. Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. М.: Наука, 1988. С. 173 – 204.
62. Тугузбаева О.В. Культурный компонент в топонимике Башкортостана (на примере топонимов г. Бирска). *Lingua mobilis*. 2011. № 1 (27). с. 92-97.
63. Тугузбаева О.В. Отражение национально-культурных особенностей народов Республики Башкортостан в гидронимах Бирского района. *Вестник Башкирского университета*. Уфа: РИЦ БГУ, 2011. Т. 16. № 3. С. 800-802.
64. Хроленко А.Т. Основы лингвокультурологии. М.: Флинта, 2009. 184 с.
65. Щирова В. С. Соматические фразеологизмы немецкого языка в когнитивно-дискурсивном аспекте (на материале периодической печати) : [Текст] : дисс. канд. филол. наук :с пец. 10.02.04. Тамбов, 2005. 225 с.
66. Armstrong, G. H. The origin and meaning of place names in Canada. Toronto, 1930. 312 p.
67. Branch, John There's Snow Synonym, The New York Times, 1984. pp. 35-38.
68. Guyton, Kathy U.S. State Names: The Stories of How Our States Were Named (Nederland, Colorado: Mountain Storm Press), 2009. pp. 127—136.
69. Langacker, R. W. Culture, cognition, and grammar. In M. Pütz (Ed.), *Language contact and language conflict*. Amsterdam, 1994. pp. 25–53.
70. Lamberghini-West, Alicia Ethnolinguistics. The Encyclopedia of Cross-Cultural Psychology, 2013. DOI: 10.1002/9781118339893.wbeccp208
71. Lewis, D. America's National Parks. Lincolnwood : Publications International Ltd, 2009. P. 17.
72. Martin, Laura Eskimo Words for Snow: A Case Study in the Genesis and Decay of an Anthropological Example. *American Anthropologist*, 1986. 418 p.
73. Mithun, Marianne Languages of Native North America. Cambridge: Cambridge University Press, 1999. P.31
74. Salwen, Bert Indians of Southern New England and Long Island: Early Period. In «Northeast», ed. Bruce G. Trigger. Vol. 15 of «Handbook of North American

- Indians», ed. William C. Sturtevant. Washington D.C.: Smithsonian Institution, 1978. pp. 160—176.
75. Stewart, George R. *Names on the Land: A Historical Account of Place-Naming in the United States*. New York, 2008. 511 p.
76. Underhill, J. Ethnolinguistics. In *Ethnolinguistics and Cultural Concepts: Truth, Love, Hate and War*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. pp. 17-40. DOI:10.1017/CBO9780511862540.003.
77. Whorf, Benjamin Lee. *Science and Linguistics*, 1949. p. 41-45.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ощепкова В.В. Краткий англо-русский лингвострановедческий словарь: Великобритания, США, Канада, Австралия, Новая Зеландия / В.В. Ощепкова, И.И. Шустилова. М.:Флинта; Наука, 2001.
2. Пospelов Е.М. Географические названия мира: Топонимический словарь: около 5000 единиц / Отв. ред. Р.А. Агеева. 2-е изд., стереотип. М.: Астрель, 2001.
3. BERRY , D . 2004 . Bright , Richard (1789 - 1858) . Oxford Dictionary of National Biography online . Oxford University Press
4. Collins Dictionary, 2020. URL:
<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english>
5. Ellert Ekwall, The Concise Oxford Dictionary of English. Place-names. Oxford, Clarendon Press, 1936. XLVIII..520 pp.